

तत आदौ उत्पत्तौ अन्ते परिणामांतरापत्तौ च कारणत्वेन मध्ये चाश्रयत्वेन सृज्यात्सृज्यं कार्यं त्कार्योतरं प्रतियदन्वियात् अनुगच्छेत् तत्प्रतिसंक्रामेतेषां प्रलये च यदवशिष्येत तदेव सदिति पश्येदित्यर्थः ॥ १६ ॥ वैराग्यमाह श्रुतिरिति द्वाभ्याम् श्रुतिः नेहनानास्ति किंचनेत्यादि प्रत्यक्षं पटादिकार्यं तत्त्वादिव्यतिरेकेण न दृश्यते चैतन्यव्यतिरेकेण च न किंचिद्दृश्यत इति ऐतिह्यं महाजनप्रसिद्धिः अनुमानम् विमतं मिथ्या दृश्यत्वात् शुक्तिरजतादिव दित्यादि एवं प्रमाणचतुष्टयम् एतेष्वनवस्थानात् एतैर्बाधितत्वात् स एवं सर्वानुगतं सत्यमात्मतत्त्वं पश्यन् विकल्पस्य च मिथ्यात्वात् ततो विरज्यते विरक्तो भवतीत्यर्थः ॥ १७ ॥ ननु वेदोक्तस्वर्गादिसुखाशयानविरज्येतेत्याह कर्मणामिति आविरिंच्यात् ब्रह्मलोकपर्यंतमदृष्टमपि सुखममंगलं दुः

आदावंते च मध्ये च सृज्यात्सृज्यं यदन्वियात् ॥ पुनस्तत्प्रतिसंक्रामेयच्छिष्येत तदेव सत् ॥ १६ ॥ श्रुतिः प्रत्यक्षमैतित्यमनुमानं चतुष्टयम् ॥ प्रमाणेष्वनवस्थानाद्विकल्पात्सविरज्यते ॥ १७ ॥ कर्मणां परिणामित्वादा विरिंच्यादमंगलम् ॥ विपश्चिन्नश्वरं पश्येददृष्टमपि दृष्टवत् ॥ १८ ॥ भक्तियोगः पुरैवोक्तः प्रीयमाणाय तेऽनघ ॥ पुनश्च कथयिष्यामि मद्भक्तेः कारणं परम् ॥ १९ ॥ श्रद्धाऽमृतकथायां मेशश्वन्मदनुकीर्तनं ॥ परिनिष्ठा च पूजायां स्तुतिभिः स्तवनं मम ॥ २० ॥ आदरः परिचर्यायां सर्वांगैरभिवंदनम् ॥ मद्भक्तपूजाभ्यधिका सर्वभूतेषु मन्मतिः ॥ २१ ॥ मदर्थेष्वंगचेष्टा च वचसामद्गुणैरणम् ॥ मय्यर्पणं च मनसः सर्वकामविवर्जनम् ॥ २२ ॥ मदर्थेऽर्थपरित्यागो भोगस्य च सुखस्य च ॥ इष्टं दत्तं दुःखं संमदर्थं यद्व्रतं तपः ॥ २३ ॥ एवं धर्मैर्मनुष्याणामुद्धवात्मनि वेदिनाम् ॥ मयि संजायते भक्तिः कोऽन्योऽर्थोऽस्यावशिष्यते ॥ २४ ॥

स्वरूपं न श्वरं पश्येत् ॥ १८ ॥ भक्तियोगं सकारणमाह भक्तियोगः पूर्वमुक्त एव तथाऽपि तस्मिन्प्रीतिं प्राप्नुवते तुभ्यं पुनश्च कथयिष्यामि ॥ १९ ॥ श्रद्धा श्रवणादरः शश्वदिति सर्वत्रानुषज्जते मदनुकीर्तनं श्रवणानंतरं मत्कथाव्याख्यानमित्यर्थः ॥ २० ॥ २१ ॥ अंगचेष्टालौकिकी क्रिया वचसालौकिके नापि मद्गुणानामीरणं कथनम् ॥ २२ ॥ मदर्थे मद्भजनार्थं तद्विरोधिनोऽर्थस्य परित्यागः भोगस्य तत्साधनस्य चंदनादेः सुखस्य पुत्रोपलालनादेः इष्टादिवैदिकं यत्कर्म तदपि मदर्थं कृतं भक्तेः कारणमित्यर्थः ॥ २३ ॥ भक्तिः प्रेमलक्षणा संजायते अस्य भक्तस्य अन्यः कोऽर्थः साधनरूपः साध्यरूपो वाऽवशिष्यते सर्वोऽपि स्वतएव भवतीत्यर्थः ॥ २४ ॥